

Jan Guillou och nollnolltalets maktfullkomliga hyckleri

[Speaker 1]

Tänk dig att du gräver upp en tidskapsel som legat nedgrävd sedan typ mitten av 00-talet. Åh, en riktig nostalgi-trip. Eller hur?

Du bänder upp det här rostiga locket och förväntar dig att hitta gamla uppfällbara mobiler, brända CD-skivor, lite härligt tveksamt mode.

[Speaker 2]

Det låter ju ganska trevligt ändå.

[Speaker 1]

Ja, men istället väljer du ut löpsedlar om politiker som gömmer sommarhus i skatteparadis. Och hemliga statliga griksövningar mot helt påhittade minoriteter. Och debattörer som skriker åt varandra om Irakkriget.

Det är liksom exakt en sådan tidskapsel vi ska packa upp idag.

[Speaker 2]

Och det är ju ett väldigt specifikt källmaterial vi har med oss för den här djupdykningen.

[Speaker 1]

Verkligen. Vi dyker alltså ner i ett urval av krönikor från 2006 och 2007. Skrivna av Jan Griju och samlade under titeln Att skriva i unda tider.

[Speaker 2]

Och det är ju alltså en extremt fascinerande brytpunkt i vår moderna historia. Texterna fångar samhället i en skäringspunkt där mycket av det vi brottas med idag.

[Speaker 1]

Som vadå, tänker du?

[Speaker 2]

Privatiseringar, terrorlagstiftning, tonläget på mätet. Allt det där började ju cementeras då. Det vi ser är typ hur ramverket för vår nuvarande samhällsdebatt skapas.

[Speaker 1]

Exakt. Men innan vi kastar oss in i detaljerna så måste vi liksom göra spelreglerna tydliga här.

[Speaker 2]

Ja, det är viktigt.

[Speaker 1]

För det här källmaterialet är ju politiskt sprängstoff. Texterna är skrivna med en väldigt skarp och uttalad vänsterprofil. Och de driver stenhårda teser om svensk inrikes- och utrikespolitik.

Vårt uppdrag i den här djupdykningen är alltså inte att ta ställning. Vi ska inte recensera författarens politiska åsikter eller agera domare i vem som har rätt eller fel.

[Speaker 2]

Nej, precis. Vår uppgift är ju snarare att bryta ner hur de här argumenten är uppbyggda. Vi ska titta på de underliggande mönsterna, syna den logik som presenteras.

Och framförallt förstå vad de här observationerna kan lära oss om hur makten fungerar.

[Speaker 1]

Vi tittar helt enkelt på de verktyg som makteliten använder för att rättfärdiga sina handlingar utifrån den här specifika samhällsanalysen.

[Speaker 2]

Exakt så. Om det är något som verkligen genomsyrar det hela materialet så är det ju idén om hyckleri.

[Speaker 1]

Mm, det stämmer.

[Speaker 2]

Alltså hur de som befinner sig i maktpositioner liksom konstruerar ett regelverk för sig själva och ett helt annat för oss vanliga medborgare.

[Speaker 1]

Okej, låt oss packa upp det här. Vi börjar högst upp i näringslivets näringskedja tycker jag, hos energijätten Fortum. Ja, Fortum ja.

[Speaker 2]

Det är en intressant exempel.

[Speaker 1]

Eller hur? I mitten av 00-talet så har Fortum i princip ett totalt monopol på L-leveranser i stora delar av Stockholm. Och deras geniala drag då?

[Speaker 2]

Ja, berätta.

[Speaker 1]

De höjer priset med 40 procent. Och som tack för den här orörda affärsprestationen så beslutar ledningen att belöna sig själva med 5 miljarder kronor.

[Speaker 2]

5 miljarder? Det är ju helt ofattbara summor.

[Speaker 1]

Ja, i extra bonusar dessutom. Alltså tänk dig att du bor i en by med en enda vattenbrunn. Någon går och bygger en mur runt brunnen.

Dubbla priset på vattnet. Du liksom måste dricka för att överleva. Och sen begär de stående ovationer som om de precis slagit världsrekord på 100 meter sprint.

Det är den logiken.

[Speaker 2]

Ja, och det som är fascinerande här är ju logiken bakom försvaret av de här miljarderna.

[Speaker 1]

Hur menar du då?

[Speaker 2]

Ja, författaren pekar på hur de här direktörerna använder en sorts skräddarsydd handelshögskoleideologi liksom. De motiverar utdelningen med att det är marknadens lagar som styr.

[Speaker 1]

Men vänta, hela premissen haltar ju betänkligt där.

[Speaker 2]

Ja, exakt. En fungerande marknad bygger ju på konkurrens. Att kunden faktiskt har möjlighet att välja ett annat alternativ.

[Speaker 1]

Vilket man ju inte har om de äger elnätet.

[Speaker 2]

Nej, äger du det fysiska elnätet i en storstad så existerar ingen fri konkurrens. Det är ju ett naturligt monopol. Att då åberopa marknadskrafter för en prishöjning, det är ju ett kidnappat ekonomiskt begrepp för att legitimera ren maktutövning.

[Speaker 1]

Men hur lyckas man sälja in det till allmänheten alltså? Källmaterialet nämner ju att Jakob Wallenberg satt i tv och försvarade de här ersättningarna.

[Speaker 2]

Mm, det stämmer.

[Speaker 1]

Man jämförde direktörerna med ishockeyspelaren Peter Forsberg. Och tidigare hade man tydligen dragit till med Mats Sundin också. Hur i hela friden får man den ekvationen att koja ihop?

[Speaker 2]

Alltså det är ju ett renodlat psykologiskt trick. Genom att associera en monopoldirektör med en folkkär ishockeyspelare så försöker man ju parasitera på sportstjärnans goodwill.

[Speaker 1]

Ja, smart ändå.

[Speaker 2]

Ja, en idrottsstjärnans enorma inkomster bygger ju på en transparent och genuin talang som miljontals människor frivilligt betalar för att titta på. Ingen medborgare är ju arg på Mats Sundin för att han är rik.

[Speaker 1]

Nej, hans rikedom är ju kopplat till glädje och prestation liksom.

[Speaker 2]

Precis. Direktörerna lånar den direkten bilden av en elitprestation för att maskera det faktum att deras vinst egentligen bygger på att de har lost in kunderna i ett hörn.

[Speaker 1]

Och ironin i en hebyantia är ju total i de här texterna. Samtidigt som fem miljarder slussas ut från ett monopol så konstaterar författaren att kvällspressen istället jagade författare.

[Speaker 2]

Ja, kvällspressens grävande journalister var fullt upptagna med annat.

[Speaker 1]

Verkligen. De hittade hellre på historier om att framgångsrika författare som upphovsmannen själv och Lisa Marklund satt och tryckte på hundratals fiktiva miljoner.

[Speaker 2]

Vilket ju är lite komiskt.

[Speaker 1]

Det var nästan som att det ansågs mer suspekt att skriva bästsäljande böcker än att dränera ett stadsnärt på kapital. Men den här mentaliteten stannar ju inte i bolagsstyrelserna. Det sipprar ju rakt in i den politiska hetluften också.

[Speaker 2]

Absolut. Och här gör ju materialet en ohotskarp gränsdragning mellan det som presenteras som skandaler i media och det som faktiskt utgör systematiskt maktmissbruk.

[Speaker 1]

Ja, debatten fastnade ju ofta i väldigt triviala grejer. Göran Perssons slarv med några byggblanketter när han skulle bygga hus, typ.

[Speaker 2]

Eller politiker som åker fast för rattfylleri dagen efter en fest för att de haft 0,2 promille i blodet.

Gränsen hade ju precis sänkt från 0,5 då.

[Speaker 1]

Och i många andra europeiska länder var det väl fortfarande fullt lagligt?

[Speaker 2]

Precis, så var det.

[Speaker 1]

Och författaren kontrasterar ju det här mot EU-rapporter som visade att 50 000 människor dör i trafiken på grund av extrem krötthet. Vilket är ett enormt samhällsproblem, men helt lagligt. Medan mediadrevet gitt helt i taket över en politiker med lite restvärden av alkohol som kände sig helt nykter.

Det blir ju liksom ren moralteater av alltihop.

[Speaker 2]

Det handlar om mätbarhet. En promillehalt eller en missad blankett, det är liksom konkret och väldigt lätt för en journalist att peka på.

[Speaker 1]

Men den verkliga skandalen då, enligt källan?

[Speaker 2]

Ja, materialet argumenterar ju för att den verkliga faran ligger i maktens inre kultur. Som fallet med SSU-ordföranden Anna Skylstin. Just det.

Eller rättare sagt hennes 27-åriga pressekreterare. Han ställde sig i dörren till en nattklubb och hotade dörrvakterna med justitieministers makt. Han ska tydligen ha sagt att det var tjart för krogen och viftat med Thomas Bodströms namn.

[Speaker 1]

Det är ju helt galet. Tänk dig att du är 27 år gammal och på fullt allvar tror att du, i egenskap av att känna rätt politiker, kan ställa dig över svensk lagstiftning i en krogkö.

[Speaker 2]

Ja, det är verkligen anmärkningsvärd.

[Speaker 1]

Det är ren maffialogik. Det avslöjar ju ett maktfullkomligt vansinne som är oändligt mycket farligare för en demokrati än om någon, fyllt i en fasadändring, fel på en blankett.

[Speaker 2]

Och den här arrogansen blev också extremt tydlig vid regeringsskiftet 2006, som ju tas upp mycket i texterna.

[Speaker 1]

Ja, herregud vilka grejer som kom fram då.

[Speaker 2]

Vi har till exempel Maria Borelius. Hon fick snabbt avgå som handelsminister efter att ha gömt sommarhus i miljonklassen i brevlådeföretag på skatteparadiset Jersey.

[Speaker 1]

Ja, och vad hette bolagen nu igen? Månskän och Solskän var det inte så?

[Speaker 2]

Exakt. Månskän och Solskän. Och hon hävdade då att hon inte hade haft råd att betala lagliga löner till sina barnflickor, allt medan hon smet undan 25 miljoner i skatt.

[Speaker 1]

Otroligt.

[Speaker 2]

Sen har vi också kulturminister Cecilia Stegåå-Chillå. Hon lät helt sonika bli att betala tv-licens i 16 år för att hon, från sin plattform på tankesmedjan Timbro, var ideologiskt emot public service.

[Speaker 1]

Men vänta, är det inte just de handlingarna i sig, alltså skatteflykten och licensgolket, som är den stora skandalen här?

[Speaker 2]

Nej, alltså om vi analyserar den politiska mekaniken så är det sällan grundbrottet i sig som faller en minister. Det är hanteringen efteråt. Lögnerna.

[Speaker 1]

Add cover-up är värre än brottet.

[Speaker 2]

Precis. Stegå-Chillå försökte till exempel först påstå att hon liksom inte visste varför hon hade lärt bli att betala licensen istället för att bara stå för sin ideologiska övertygelse.

[Speaker 1]

Och Borrelius?

[Speaker 2]

Borrelius orimliga självbild är ju nästan intressantare. Att vanliga skattebetalare på något sätt skulle subventionera hennes lyxliv eftersom hon tyckte sig vara en, citat, vanlig småbarnsmamma med ansträngd ekonomi. Det visar ju på en total oförmåga att förstå hur privilegierad hon var.

[Speaker 1]

Verkligen. Och texterna driver tesen att när makthavare förlorar den självinsikten, då undermineras ju förtroendet för hela det politiska systemet.

[Speaker 2]

Absolut. Och sedan blir ju byråkratins snårighet också ett vapen i sig.

[Speaker 1]

Hur då, tänker du?

[Speaker 2]

Källan tar upp den gamla Harvard-affären kring Olof Palme för att illustrera hur vänstern försvarade komplexitet. Palme hade alltså ett obeskattat föreläsningssarvode som avslöjades i radioprogrammet Natti Natti.

[Speaker 1]

Och hur hanterade de det?

[Speaker 2]

Ja, istället för att bara hantera själva sakfrågan så försökte partiet avfärda det som en utstuderad iscensatt högerkampanj.

[Speaker 1]

Fast när statens regelverk har blivit så bysantinskt komplicerade att inte en statsminister eller elitpolitiker kan navigera dem utan att begå lagbrott, då bygger man ju in ett kroniskt förtroendeunderskott hos väljarna.

[Speaker 2]

Ja, och när den typen av arrogans, alltså övertygelsen om att man sitter inne på sanningen och kan bortförklara sina egna brister, när den appliceras på utrikespolitik, då förändras ju skalan dramatiskt.

[Speaker 1]

Ja.

[Speaker 2]

Vi lämnar liksom krugköerna i Stockholm och rör oss in i det som författaren beskriver som bombliberalismens era. Specifikt då kring Irakkriget 2003.

[Speaker 1]

Här är det något som blir väldigt intressant. Texterna kartlägger ju hur skandinaviska ledarskribenter och intellektuella öppet hejade på ett massivt militärt anfall. Ett anfall som, vi vet det med absolut säkerhet idag ju, helt baserades på rena lögner om massförstörelsevapen.

De här debattörerna talade varmt om den goda imperialismen. De ville bokstavligen bomba fram mänskliga rättigheter. Hur kan man ens få den kalkylen att framstå som rationell i en tidning?

[Speaker 2]

Mekanismen kallas ju kognitiv dissonans. För att upprätthålla bilden av det här kriget som en sorts humanitär insats tyngades krigets förespråkare att systematiskt blunda för lidandet som faktiskt föregick det.

[Speaker 1]

Lidandet från sanktionerna menar du?

[Speaker 2]

Exakt. Författaren pekar på FNs egna siffror över de ekonomiska sanktionerna mot Irak under 90-talet. Sanktioner som ledde till att hundratusentals, kanske uppemot 700 000 barn dog av undernäring och brist på medicin.

[Speaker 1]

700 000 barn. Det är ju en siffra man knappt kan ta in.

[Speaker 2]

Och sedan startade man alltså ett krig som kostade 2 miljarder kronor om dagen. Paradoxen som belyses i materialet är ju absurditeten i att använda den absolut mest destruktiva metoden mänskligheten uppfunnit. Storskaligt krig som en marknadsföringskampanj för demokrati.

[Speaker 1]

Men författaren noterar ju faktiskt en liten spräcka i den här bombliberala enigheten lite senare. Under 2006 i samband med Israels agerande mot Libanon.

[Speaker 2]

Ja, just det.

[Speaker 1]

För första gången började tydligen vissa borgerliga ledarskribenter i Sverige ifrågasätta om våldet var proportionellt. Men det hände absolut inte i Danmark.

[Speaker 2]

Nej, tvärtom.

[Speaker 1]

Gyllansposten och det danska etablissemanget stod ju helt oroliga. Och debatten där handlade i princip bara om hur synd det var om Danmark efter karikatyrkrisen. Varför gled Sverige och Danmark så otroligt långt isär i sin världsbild under den här tiden?

[Speaker 2]

Svaret ligger till stor del hur de två länderna hanterade 90-talets framväxt av högerpopulistiska partier.

[Speaker 1]

Okej, berätta.

[Speaker 2]

I Sverige fick vi en ny demokrati med Ian och Bert. Det svenska mediala och politiska etablissemanget valde att ta debatten. De bemötte argumenten och markerade ofta kraftigt emot dem.

[Speaker 1]

Men i Danmark gjorde man tvärtom.

[Speaker 2]

Ja, i Danmark valde man en helt annan väg med Pia Skärskad och Dansk Folkeparti. De ignorerades initialt för att sedan bli en parlamentarisk maktfaktor som borgerliga regeringar plötsligt behövde för att överleva.

[Speaker 1]

Ah, och när man gör sig beruvande av ett parti så måste man börja normalisera deras retorik.

[Speaker 2]

Exakt, och konsekvensen blev att hela det danska samtalsklimatet försköts kraftigt åt höger. Hela språket förändrades.

[Speaker 1]

Det är ju där ordet politiskt korrekt kappades också. Från att ha betytt att man kanske var lite stel och inställsam mot makten så blev det plötsligt ett självsord.

[Speaker 2]

Ja, verkligen.

[Speaker 1]

Källmaterialet beskriver hur den som ens antydde att man borde ha en gnutta tolerans omedelbart stämplades som en halal-hippie eller rent av en stalinistisk psykopat i den danska debatten. Tolerans blev liksom en svaghet.

[Speaker 2]

Och den här förskjutningen i språket banade tyvärr väg för en politik där staten började peka ut fiender i sin egen befolkning. Konsekvenserna av George W. Bushs svartvita krig mot terrorn, det stannade ju liksom inte på slagfälten i Mellanöstern utan det byggdes rakt in i svensk krishantering.

[Speaker 1]

Ja, ett av de mest talande exemplen i texterna är ju hur krisberedskapsmyndigheten och Säpo arrangerade storskaliga krigsövningar mot en fiktiv fiende. Och vet du vad de kallade dem?

[Speaker 2]

Bogdanjer.

[Speaker 1]

Bogdanjer, ja. Vilket var ett helt genomsnittligt och, ja, rent ut sagt uselt kodnamn för svenska muslimer. Och scenariet de övade på var att denna utpekade minoritet plötsligt skulle attackera svenska pendeltåg med bomber och biologiska vapen.

[Speaker 2]

Vilket är ganska extremt.

[Speaker 1]

Vi pratar alltså om statligt sanktionerade inbörderskrigsövningar mot landets egna medborgare. Hur kan staten göra något sådant utan att det blir ett totalt ramaskri?

[Speaker 2]

Genom att åberopa ett permanent undantagstillstånd. Rädslan för terror användes helt enkelt som en hävstång för att kringgå rättsstatens normala principer.

[Speaker 1]

Och det här får ett direkt effekt på individnivå också.

[Speaker 2]

Ja, det illustreras ju väldigt tydligt genom fallet med Hassan Assad och dåvarande migrationsminister Tobias Billström.

[Speaker 1]

Just det, Palestinian Hassan Assad.

[Speaker 2]

Precis, han hotades av utvisning till Jordanien, ett land som ju var känt för systematisk tortyr. Det som gör det här fallet helt unikt är bevisningen mot honom. Den bestod helt och hållet av hemliga dokument framtagna av Säpo.

[Speaker 1]

Hemliga bevis?

[Speaker 2]

Ja, Assads egen advokat fick inte ens ta del av bevisen. Assad själv vittnade om att hela processen startades strax efter att han tackat nej till att bli betald informatör åt just Säpo.

[Speaker 1]

Alltså, tänk dig det här scenariot rent praktiskt. Jag ställer mig upp och påstår att en specifik svensk minister har begått fruktansvärda obeskrivliga brott. Och jag kräver att ministern omedelbart ska spärras in.

[Speaker 2]

Okej, och sen?

[Speaker 1]

När ministerns advokat ber om att få se bevisen så svarar jag bara, tyvärr, de är superhemliga. Jag är den enda som har läst dem. Och jag agerar dessutom både åklagare och ensamdomare i mitt eget mål.

Om man formulerar det så, då inser man ju omedelbart hur fullständigt sinneskukt systemet var för Assad. Det river ju upp hela den grundlagsskyddade rätten till en rättvis rättegång.

[Speaker 2]

Exakt. Rättssäkerheten upphävs ju i samma sekund som kontradiktionsprincipen skrotas. Alltså, din rätt att veta vad du faktiskt är anklagad för, så att du kan försvara dig.

[Speaker 1]

Ja.

[Speaker 2]

Och när staten via Säpo signalerar att vissa minoriteter utgör ett dolt hot så legitimerar det ju en paranoia i hela samhällsapparaten. Det skapar liksom en marknad för byråkrater och aktivister att bygga karriärer på hysteri.

[Speaker 1]

Verkligen. I materialet tas den så kallade hedersmordshysterin upp som ett väldigt slående exempel på just detta.

[Speaker 2]

Ja, larmen kom ju från flera håll där.

[Speaker 1]

Det larmades från aktivister och myndighetspersoner, som Kikis Åre Eljamo till exempel, om att uppemot 50 000 unga kvinnor i Sverige levde under omedelbart dödshot och riskerade att utsättas för hedersmord. 50 000! Det är ofattbara siffror.

Men vad blir verkligheten då? Ja, texterna summerar statistiken under en tioårsperiod. Vet du hur många fall de hittade?

Fyra. Fyra fall. Samtidigt mördade cirka 400 kvinnor i Sverige av etniskt svenska män i, citationstecken, vanliga tragedier, kopplade till relationsvåld, fyllbråk och svartsjuka.

[Speaker 2]

Mm.

[Speaker 1]

Men när de här 50 000 hedersmorden aldrig ägde rum, bad de här larmande experterna om ursäkt då.

[Speaker 2]

Nej, det gjorde de såklart inte. Istället för att anpassa sin karta efter verkligheten, bestämde man sig för att anpassa verkligheten efter kartan.

[Speaker 1]

Hur menar du då?

[Speaker 2]

Ja, det uppstod plötsligt teorier om att folkgrupperna i fråga hade bytt taktik. Att de nu istället tvingade sina döttrar att begå självmord genom att hoppa från balkonger.

[Speaker 1]

Det är makalöst.

[Speaker 2]

Det vi bevittnar är liksom den sociologiska mekanismen hos en industri som desperat letar efter ett problem som kan motivera deras redan finansierade lösningar. Konsekvensen blir ju inte skydd för utsatta kvinnor, utan en enorm institutionell stigmatisering av hela folkgrupper.

[Speaker 1]

Och på tal om att leta efter problem till en lösning man redan har bestämt sig för, vi måste prata om nationella insatsstyrkan. Terroristpolisen.

[Speaker 2]

Ja, det är ett av mina favoritavsnitt i Källan.

[Speaker 1]

Källmaterialet beskriver ju hur den här elitstyrkan på 60 personer genomförde fysiologiska tester som effektivt sållade bort exakt all kvinnlig kompetens. Och vi pratar inte om vilka kvinnor som helst här. En obese grad världsmästare i boxning, Pernilla Johansson, och fysiologiska fenomen som Karolina Klüft skulle enligt polisens egen bedömning vara helt inkapabla att fungera i insatsstyrkan.

[Speaker 2]

Och varför det då?

[Speaker 1]

Jo, på grund av ett fruktansvärt specifikt test som innebar att man skulle göra fem kins, alltså häva sig upp med en 22 kilos extravikt fäst runt kroppen.

[Speaker 2]

Och försvaret från polisen var ju att styrkans medlemmar i extrema lägen måste kunna häva sig in genom ett flygplansfönster, iklädda full stridsutrustning.

[Speaker 1]

Vilket ju låter bra på film, typ.

[Speaker 2]

Ja, i teorin låter det rimligt, fram tills man analyserar hur en elitstyrka faktiskt bör byggas. Det polisledningen sysslade med var ju ren och skär homosocial reproduktion.

[Speaker 1]

Ja.

[Speaker 2]

De använde ett extremt specifikt mått på manlig överkroppsstyrka, som en sorts gatekeeping-mekanism, bara för att försäkra sig om att inga kvinnor kunde komma in i gemenskapen.

[Speaker 1]

Behövs det verkligen 60 identiska muskelbärg som alla kan göra exakt samma sak samtidigt vid ett flygplan? Tänk efter, liksom. Om du står inför en terroristers gisslands situation, vill du hellre ha 60 kopior av samma kroppsbyggare?

[Speaker 2]

Skulle inte tro det.

[Speaker 1]

Eller skulle styrkan kanske bli lite mer effektiv om den inkluderade en knivskarp förhandlare, en person med blicksnabba boxareflexer för närstrid och en mikroskopiskt exakt skarpskytt?

[Speaker 2]

Jo, precis. Författaren beskriver ju styrkan som ett dårhus av rakade björnar i solglasögon som leker cowboys.

[Speaker 1]

Haha, rakade björnar i solglasögon.

[Speaker 2]

Ja, de byggde ju en döds kult för att bekämpa en fiende som vid den här tiden var ett rent statistiskt spöke i Sverige. Det är en perfekt illustration av makt som hellre bygger upp sin egen mytologi än löser verkliga problem.

[Speaker 1]

Och den här förskjutningen av värderingar, där ideologi och rädslor trumfar empirisk verklighet blev ju som allra mest påtaglig när den nådde vardagens arenor.

[Speaker 2]

Särskilt i skolan.

[Speaker 1]

Exakt. Materialet tar ju upp privatiseringen av Tibble gymnasium i Töby. Beslutet pressades igenom från politiskt håll trots massivt lokalt motstånd från både lärare och elever.

[Speaker 2]

Och den rektor som var med och drev privatiseringen råkade dessutom, ganska passande nog, sluta som ägare till hälften av aktierna i det nya bolaget.

[Speaker 1]

Vilken skymp. En klassisk överföring av gemensamma resurser rakt in i privata fickor. Och vinsterna togs naturligtvis ut genom att man rationaliserade bort saker för eleverna.

Dessutom ser vi ju framväxten av religiösa friskolor i det här materialet. Skattebetalarna tvingades finansiera kristna, judiska och muslimska friskolor där extremister gavs utrymme att i värsta fall indoktrinera barn i antidemokratiska värderingar.

[Speaker 2]

Och politikernas reaktion?

[Speaker 1]

De slog bara ut med armarna och mumlade om FN-konventioner och valfrihet. Trots att ingen internationell konvention i hela världen tvingar en stat att skattefinansiera sin egen upplösning.

[Speaker 2]

Från skolans fysiska korridorer var ju steget ganska kort till den arena som verkligen höll på att explodera under de här åren. Internet.

[Speaker 1]

Ja, näthatet.

[Speaker 2]

Ja, författaren analyserar ju näthatet specifikt kring fallet med debattören Linda Skugge. Hon slutade blogga efter att ha blivit helt dränkt i aggressivitet och hat.

[Speaker 1]

Ja, det var brutalt.

[Speaker 2]

Det fascinerande här är de psykologiska drivkräfterna som pekas ut. De som hatade och hotade var väldigt ofta lågutbildade unga män, ibland nazister och extremhöger. Och psykologin bakom deras agerande förklaras med begreppet online-disinhibition-effekt.

[Speaker 1]

Bristen på hämningar alltså. De förvandlades till vad författaren genialt nog kallar för nyktra fyllskallar. Nätet, liksom med sin asynkrona kommunikation och brist på ögonkontakt, kopplar ju ur hjärnans förmåga att känna konsekvenserna av det man gör.

Ja. Folk satt och vräkte ur sig dödsshot på ett tangentbord som de aldrig någonsin skulle våga ens andas om de stod öga mot öga med personen i verkligheten.

[Speaker 2]

Den fysiska frånvaron skapar ju en illusion av konsekvenslöshet. Men slutsatsen som dras i materialet är ganska central för hur vi bör förhålla oss till detta.

[Speaker 1]

Berätta.

[Speaker 2]

Lösningen på näthatet är inte att kapitulera. Det är inte att stänga ner sina bloggar och dra sig tillbaka. Lösningen är att demystifiera dem.

[Speaker 1]

Att klä av dem, liksom?

[Speaker 2]

Exakt. Att inse att de faktiskt inte representerar någon folkmajoritet. De är i själva verket en väldigt liten, isolerad minoritet som får oproportionellt stor makt.

[Speaker 1]

Bara för att de skriker högst?

[Speaker 2]

Ja. Nätets arkitektur förstärker helt enkelt de som skriker högst. Och när vi förstår mekanismen bakom det här hatet så tappar det också väldigt mycket av sin förlamande kraft.

[Speaker 1]

Okej, vi har färdats genom ett helt fascinerande årtionde idag. Vi började ju hos fordomsdirektörer som gömde sin rent utsagt bottenlösa girighet bakom lånade begrepp från marknadsekonomi. Vi såg ministrar falla på sina egna cover-ups och lögnar, snarare än brotten.

Och vi bevittnade hur bombliberaler försökte rättfärdiga massdöd genom att vifta med demokratifanan.

[Speaker 2]

En mörk bild.

[Speaker 1]

Verkligen. Vi har sett hur staten isen satte inbördeskrig mot specifika minoriteter. Hur polisen byggde homosociala fort.

Och hur det gemensamma rummet liksom såldes ut eller bara dränktes i näthat.

[Speaker 2]

Det vi har dissekerat idag är ju egentligen en sorts manal för maktutövning i krisens tid. Oavsett om vi tittar på Säpo's hemliga bevisning mot Hassan Assad eller de här överdrivna larmerna om 50 000 hedersmord.

[Speaker 1]

Vi ser samma mönster.

[Speaker 2]

Ja, vi ser samma sak. Aktörer som utnyttjar en upplevd kris för att flytta fram sina egna positioner. Helt oavsett konsekvenserna för samhällets mest sårbara.

[Speaker 1]

Ja, källmaterialet tecknar verkligen en knivskarp, stundtals nattsvart bild av ett tidigt 2000-tal där sanning och proportionalitet ofta fick ge vika för ideologisk maffialogik och bekväma lögnar. Det var en tid då det verkade lättare att hitta på fiktiva hot än att lösa de verkliga problemen.

[Speaker 2]

Verkligen.

[Speaker 1]

Och här vill jag ge dig som lyssnar en sista tanke att bära med dig ut idag. I vårt moderna nyhetsflöde blir vi ju konstant bombarderade med varningar om omedelbara kriser och förestående katastrofer. Nästa gång du ser en fet rubrik om ett påstått akut hot mot vår livsstil, stanna upp ett ögonblick.

Är det du läser om ett verkligt problem med substans?

[Speaker 2]

Bra fråga!

[Speaker 1]

Eller är det egentligen bara ännu ett fiktivt flygplansfönster som 60 muskelberg i kamouflagebyxor desperat påstår att de måste klättra in genom, enbart för att behålla sin budget och rättfärdiga sin egen existens?

[Speaker 2]

Väl värt att fundera på.

[Speaker 1]

Stort tack för att du var med oss i dagens djupdykning. Ta hand om dig!